

POSTANOWIENIE

Dnia 22 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Renata Żywicka

w sprawie z odwołania J. J.
przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w Szczecinie
o ustalenie stopnia niepełnosprawności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 października 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie
z dnia 16 czerwca 2023 r., sygn. akt VI Ua 7/23,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 29 grudnia 2022 r., IX U 449/19, Sąd Rejonowy w Szczecinie oddalił odwołanie J. J. od orzeczenia z dnia 4 czerwca 2019 r. Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Szczecinie oraz przyznał radcy prawnemu K. P. od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Szczecinie tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej J. J. z urzędu opłatę w kwocie 442,80 zł, w tym 23% podatku VAT oraz zwrot wydatków w kwocie 119,90 zł.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie wyrokiem z dnia 16 czerwca 2023 r., VI Ua 7/23, oddalił apelację wnioskodawcy oraz przyznał radcy prawnemu K. P. od Skarbu Państwa - Sądowi Okręgowemu w Szczecinie tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej ubezpieczonemu z urzędu kwotę 159,40 zł, w tym 27,60 zł tytułem podatku od towarów i usług.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawca zarzucił naruszenie: 1) art. 286 k.p.c. w związku z art. 382 i art. 387 § 2¹ pkt 1 i pkt 2 k.p.c.; 2) art. 286 k.p.c. oraz art. 235 § 1 i § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.; 3) art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 i art. 387 § 2¹ pkt 1 i pkt 2 k.p.c.; 4) art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c.; 5) art. 4 ust. 2 i art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 100 ze zm.).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił potrzebą wykładni art. 286 k.p.c. w tym zakresie, czy treść art. 286 k.p.c. należy rozumieć w ten sposób, że zażądanie przez Sąd ustnego wyjaśnienia opinii złożonej przez biegłego na piśmie.

1) jest obowiązkiem Sądu wynikającym z zasady bezpośredniości (art. 235 k.p.c.), rozumianej jako nakaz zetknięcia się Sądy z biegłym, który to obowiązek Sąd musi wykonać zawsze, czy też:

2) jest to kwestia pozostawiona uznaniu i ocenie Sądu.

Mając powyższe na uwadze na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. skarżący wniósł uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w części obejmującej pkt I wyroku o treści „oddala apelację” i o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi; a także o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., to jest istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365 i z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga ponadto przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia

argumentów wskazujących, iż wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego. Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124). Twierdzenie o występowaniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów jest uzasadniony tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących owo zagadnienie.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia powołanych przez siebie przesłanek przedsądu.

Należy zwrócić uwagę, że art. 286 k.p.c. doczekał się licznego orzecznictwa, nie budzi także wątpliwości w nauce prawa, choć samodzielnie nie może być podstawą skargi kasacyjnej.

Z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że Sąd powinien wezwać biegłego na rozprawę i umożliwić stronom zadanie mu pytań, ale dopiero wtedy, gdy zostaną zgłoszone wyraźne zastrzeżenia do opinii pisemnej i zostanie złożony wniosek o ustne przesłuchanie biegłego lub gdy sąd poweźmie wątpliwości co do treści wywodów lub konkluzji ekspertyzy. W przypadku niekwestionowania opinii wystarczające jest poprzestanie na opinii pisemnej, a wzywanie biegłego na rozprawę tylko po to, by ustnie potwierdził opinię pisemną jawi się jako niecelowe. Nie jest aktualny kateryczny pogląd, że w razie zastrzeżeń stron co do opinii lub wątpliwości sądu, które nie zostały wyjaśnione, sąd ma, co do zasady, obowiązek wezwać biegłego na rozprawę w celu złożenia ustnych wyjaśnień (m.in. wyrok Sądu Najwyższego: z 13 marca 1969 r., II CR 65/69, LEX nr 6474 i z 8 grudnia 1998 r., II UKN 360/98, OSNAPIUS 2000 nr 3, poz. 114). Wyroki te zapadły w innym stanie prawnym, gdyż treść przepisu ulegała zmianom.

W wyroku z dnia 11 kwietnia 2024 r., II USKP 97/23 (LEX nr 3723300) Sąd Najwyższy podkreślił, że z art. 286 k.p.c. wynika wprost, że sąd może zażądać

ustnego wyjaśnienia opinii złożonej na piśmie, może też w razie potrzeby zażądać dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych. Nie jest to uprawnienie poddane dyskrejonalnej władzy sądu prowadzącego postępowanie, jednak hipoteza tego przepisu wyraźnie wskazuje na "możliwość" żądania ustnego uzupełnienia opinii. Możliwość ta, jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego, wcale nie oznacza, że w każdym przypadku jest to konieczne, zależy bowiem od okoliczności sprawy i podlega ocenie sądu orzekającego.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 lutego 2023 r., I USKP 30/22 stwierdził, że specyfika dowodu z opinii biegłego polega m.in. na tym, że art. 278 § 1 k.p.c. uprawnia sąd do dopuszczenia dowodu z opinii biegłego lub biegłych, jeżeli w sprawie istnieje potrzeba wyjaśnienia okoliczności wymagających wiadomości specjalnych, a ponadto do zażądania ustnego uzupełnienia opinii złożonej na piśmie, w sytuacji gdy opinia nie jest wyczerpująca lub też gdy z innych względów, według oceny sądu, wymaga uzupełnienia lub wyjaśnienia. Opisane instrumenty procesowe mogą być wykorzystywane stosownie do potrzeb ujawniających się w konkretnej sprawie, przy czym potrzebą taką nie może być jedynie przeświadczenie strony, że dalsze opinie pozwolą na udowodnienie korzystnej dla niej tezy. Ocena niezdolności do pracy z medycznego punktu widzenia wymaga wiadomości specjalnych. Sąd powinien w tym zakresie dopuścić dowód z opinii biegłych, a tym samym nie może - wbrew opinii biegłych - opierać ustaleń w tym zakresie ani na własnym przekonaniu, ani na przekonaniu strony (wyroki Sądu Najwyższego: z 14 marca 2007 r., OSNP 2008 nr 7-8, poz. 113; z 8 maja 2008 r., I UK 356/07 OSNP 2009 nr 17-18, poz. 238; z 14 maja 2009 r., II UK 211/08).

Powyższe daje podstawę do uznania, że z art. 286 k.p.c. wynika wprost, że sąd może zażądać ustnego wyjaśnienia opinii złożonej na piśmie, może też w razie potrzeby zażądać dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych. Nie jest to uprawnienie poddane dyskrejonalnej władzy sądu prowadzącego postępowanie, jednak hipoteza tego przepisu wyraźnie wskazuje na "możliwość" żądania ustnego uzupełnienia opinii. Możliwość ta, jak wynika z orzecznictwa Sądu Najwyższego nie oznacza, że w każdym przypadku jest to konieczne, zależy bowiem od okoliczności sprawy i podlega ocenie sądu orzekającego.

W ocenie Sądu Najwyższego w wyrażonej w postanowieniu z dnia 17 października 2023 r., II USK 411/22 (LEX nr 3615719) Sądy mają prawo ocenić, czy zebrane w toku sprawy opinie biegłych wystarczająco wyjaśniają wymagające wiadomości specjalnych kwestie istotne przy rozstrzyganiu sprawy, czy też konieczne jest zasięgnięcie opinii innych biegłych. Sąd ma obowiązek dopuszczenia dowodu z opinii dalszych biegłych, gdy zachodzi taka potrzeba, w szczególności, gdy przeprowadzona już opinia zawiera istotne luki, jest nieprzekonująca, niekompletna, pomija lub wadliwie przedstawia istotne okoliczności, jest niejasna, nienależycie uzasadniona czy nieweryfikowalna.

Z kolei w wyroku z dnia 20 marca 2018 r., I PK 11/17 (LEX nr 2521606) Sąd Najwyższy uznał, że jeżeli strona zgłasza zastrzeżenia do pisemnej opinii biegłego i w związku z tym wnosi o jego wezwanie na rozprawę celem uzyskania ustnych wyjaśnień w zakresie zgłoszonych zastrzeżeń, nieuwzględnienie tego wniosku stanowi uchybienie procesowe uzasadniające zaskarżenie wyroku, gdyż może ono prowadzić do sprzeczności pomiędzy zebrany w sprawie materiałem a stanem rzeczywistym, a w konsekwencji wpłynąć na wynik sprawy. Nie można przecież wykluczyć, że dopiero ustne wyjaśnienie biegłego pozwoli na pełne wyjaśnienie sprawy. Przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego nie może ograniczać się do złożenia przez biegłego pisemnej opinii do akt sprawy, a biegły powinien zostać wezwany na rozprawę, aby strony mogły mu zadawać pytania. W przypadku rozpoznawania sprawy w kolejnej instancji ma to znaczenie wtedy, gdy strona podnosi nowe zarzuty do treści opinii. Wprawdzie zażądanie ustnego wyjaśnienia opinii stanowi uprawnienie, a nie obowiązek sądu (art. 286 i 290 § 1 k.p.c.), to jednak staje się jego obowiązkiem nie tylko wtedy, kiedy wyjaśnień takich wyraźnie domagają się strony, ale także wtedy, kiedy strony podnoszą zastrzeżenia wymagające wyjaśnień, bądź kiedy sąd zauważa braki bądź nielogiczności w opinii pisemnej.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że z przepisu art. 286 k.p.c. wynika uprawnienie sądu do wezwania biegłych na rozprawę, które uzależnione jest od okoliczności sprawy. Nie jest to obowiązek oderwany od realiów i braku wątpliwości co do rzetelności opinii. Sąd powinien wezwać biegłego na rozprawę i umożliwić stronom zadanie mu pytań, ale dopiero wtedy, gdy zostaną zgłoszone

wyraźne zastrzeżenia do opinii pisemnej i zostanie złożony wniosek o ustne przesłuchanie biegłego lub gdy sąd poweźmie wątpliwości co do treści wywodów lub konkluzji ekspertyzy. W przypadku niekwestionowania opinii wystarczające jest poprzestanie na opinii pisemnej, a wzywanie biegłego na rozprawę tylko po to, by ustnie potwierdził opinię pisemną jawi się jako niecelowe.

W rozpoznawanej sprawie z lektury akt nie wynika aby pełnomocnik skarżącego na jakimkolwiek etapie składał wniosek o ustną opinię biegłego (biegłych), a taki wniosek musiałby pojawić się w apelacji lub w toku postępowania przed Sądem drugiej instancji. W apelacji został sformułowany jedynie ogólnie zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. W skardze kasacyjnej pełnomocnik przyznaje, że składał tylko pisemne zastrzeżenia do opinii biegłych. W związku z tym wątpliwości, przedstawione w ramach wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, należy ocenić jako próbę przerzucenia wskazanego obowiązku na Sąd.

Mając na uwadze powyższe Sąd najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.
[SOP]

[a.ł.]